

והרש"ש (בזבחים קטז): פרש דברי התוס' שלפי האמת יש בדבר משום איסור 'חוק' אף בקדשי עכו"ם, וזו הסיבה שנפסלו מלשרת, כמו שכתב המהרש"א. ובדבר זה טעה חוניו, שסבר שמותר להקריב קדשי עכו"ם [וכוונת התוס' בתמיהתם שאילו היה המדובר בקדשי ישראל, כיצד זה טעה חוניו בדבר המפורש, להקריב קדשים בחוק]. והלא היה ירא חטא ולא עבר במזיד – כמוש"כ התוס' לעיל].

דף קי

באורי אגדה; ציונים

'מצור ועד קרטיגני מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים'. פירוש, על ידי בני ישראל נתפרסמה בעולם הכרת שמו יתברך 'וכידוע זה בכל אומות העולם היום באמונות שלהם'. וזה שורש ישראל – שהם תפארתו ית' (עפ"י לקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 152. ויסוד הדברים במהרש"א).

זמנחה טהורה – זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה' – ע' במובא בקדושין כט.

לעולם זאת על ישראל – אמר רב גידל אמר רב: זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. בטיבו של קרבן זה, מדרשות חלוקין: יש מי שאומר, נשמותיהן של צדיקים. ויש מי שאומר כבשים של אש (מובא בתוס'). והביא הגר"א בשם חכם הרזים שכתב: 'עד שלא חרב בית המקדש, היה מיכאל מקריב בדמותן קרבן ישראל לפני ה' [והיינו 'כבשים של אש' שהזכירו התוס', פירוש: תוכן ענין מעשה הקרבן של ישראל], ואחר החורבן אמר לו הקב"ה: לא תקריב לי דמות קרבן שור וכבש ועז וכו' כי אם נפשות הצדיקים ותינוקות שלא חטאו...!'. פירוש הדברים: טהרת הכוונה בהתמסרות לעבודה שהיתה מצויה בזמן הבית, אינה נמצאת עכשיו אלא בנשמות הצדיקים ובתינוקות שלא חטאו' (מתוך מכתב מאליהו ח"ג עמ' 112).

'מתעסק בקדשים... לעכב מנין...'. – נתבאר בזבחים מז.

'ככתבם וכלשונם'

'דקרו ליה אלהא דאלהא' –

'... ולעולם חכמי ישראל וכן כל אחד כשמתבונן בחכמתו, הוא מכיר דהכל מהש"י – דזה כל חכמת ישראל, להכיר זה. ועיקר הוראת מלת 'חכמה' – לשון הכרה, כמו 'חכים' בארמית. וזהו שמברכין 'שחלק מחכמתו ליראיו' – דחכמתם הוא היראה שהוא על ידי הכרת הש"י לנגדו, כמו שאיתא בריש אורח-חיים. ועל כן 'אם אין יראה אין חכמה' וכו'. מה שאין כן חכמת אומות העולם הוא 'לבשר ודם' – שכל חכמתם הוא בעניני העולמיים והנבראים מצד פירודם מהש"י, ושהם בשר ודם. וכשנותן טובה לאומות העולם, אפילו חכמיהם אין מכירים כלל על ידי זה להורות להש"י הנותן הטובה.

וזהו כל חכמת תורה-שבעל-פה שבלבבות בני ישראל, דלא עשה כן לכל גוי – כי כלל התורה הוא להגיע להכרה דאנכי ה' אלקיך שהוא יסוד כל התורה כולה. וגוף מציאות השם גם האומות מודים, אלא דקרו ליה אלקא דאלקא, כמו שאמרו במנחות – שאין מכירים שכל הנהגת העולם – ממנו, וכל חיות וכח כל הנבראים הכל מאתו יתברך – דבר זה אי אפשר להכיר אלא על ידי חכמת תורה-שבעל-פה שבלבבות בני ישראל. והוא 'יחודא עילאה ויחודא תתאה' שבקריאת שמע, שאמר יעקב ובניו, שהם מכירים זה איך הש"י יחיד ומיוחד גם עתה כעד שלא ניתנה וכנצ"ל: נברא העולם ומלכותו בכל משלה' (מתוך פוקד עקרים עמ' 19).

– 'ודבר זה של השפעת החכמה ללב הוא גם כן מצד שהש"י רוכב על הנבראים והוא צור לבבן, על ידי זה נשפע ללב, שהרי באומות העולם אינו נשפע אעפ"י שמשגיגים חכמה וידעו גם כן ממתן תורה, כמו שאמרו ז"ל, רק דקרו ליה אלקא דאלקא כדאיתא שילהי מנחות – היינו דהשגתם מצד החיצוניות שהוא הכתר ולא פנימיות הדעת, והיינו דבאמת דהקב"ה רוכב רק כמו הכתר על הראש שהוא למעלה מהראש, ומבדילים הכתר מן הראש ואומרים שהנהגת הגוף על ידי הראש וחכמתם ועוצם ידם הוא המשגת חכמה ופועלת גבורה, כי לא ידעו מפנימיות הכתר, שהוא הדעת – שהוא המחבר מוח ולב, להיות הלב מלא גם כן מאור אלקי המושג במוח יהיה מורגש ללב, זהו ע"י חיצונות הכתר שנכנס בפנימיות לגוף – פירוש, שהש"י רוכב בכל מעמקי לב האדם גם כן ואין הכתר נבדל מן הראש כלל, וזהו דעת דמשה רבינו ע"ה, משא"כ בלעם היה דעת דסטרא-אחרא שהלב שלו מלא מיני רע, ומצד זה חכמת מעשה מרכבה שלו הולידה מיני כשפים שמכחישים פמליא של מעלה...'.
(מתוך ליקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 109. וע"ש עוד בעמ' 148, 190; שיחת מלאכי השרת עמ' 75).

'אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה, מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש ביניהם... וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם' – עיקר זכות השתדלות אדם בעולם הזה הוא רק החשק שיש לו לעשות רצונו יתברך, אבל גמר המעשה הוא מהש"י, כמו שכתוב גם כל מעשינו פעלת לנו... ומכל גמילות חסדים של אברהם אבינו ע"ה והכנסת אורחים שלו, לא נזכר בתורה לשבח אלא מה שעשה למלאכים, שלא היה בזה שום מעשה של גמילות חסדים על האמת כלל, שהם לא הוצרכו לכל זה כלל ורק לכבודו הוכרחו להיות כאוכלים, ואין זה אלא המחשבה והרצון הטוב של אברהם אבינו ע"ה – להודיע שזה העיקר מכל המעשים בהשתדלות ועבודת האדם שלא להשיג על גמר מעשה. ועל כן העוסק בתורת קרבנות כאילו הקריב – על ידי החשק שיש לו בלימוד, מתי יבוא לידו ויקיימנו, דזהו עיקר הלימוד ועסק בתורה, על מנת לעשות...'. (מתוך דברי סופרים לר"צ הכהן, כא).

'... וידוע על פסוק בפ"ד ובלבבך לעשתו, דכל המצות הן במחשבה דבור ומעשה, שאפילו אם אי אפשר לו לעשות בפועל, על ידי החשק בלב לעשות מעלה עליו הכתוב כעשאה כמו שאמרו בשבת (סג.) אפילו חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. וכן על ידי הדיבור בלימוד דברי תורה דיני המצוה. ומה שאמרו סוף מנחות מקרא דזאת התורה וגו' גבי קרבנות – רבותא אשמועינן, דאף דשם אי

אפשר להיות בפועל ע"י ישראל כלל, דצריך כהן המקריב, והכהן הוא העובד ועושה המעשה להיות בעלים מתכפרים, ואשמועינן קרא דתורה עדיפא, שגם הישראל העוסק בתורת חטאת ועולה נחשב לו כמקריב ע"י הכהן, וכל שכן שאר מצות שביד ישראל לעשותם והוא מוכן ורוצה לעשותם אלא שלא נודמן לידו, דאפילו במחשבה לעשות כעשאה, כל שכן בטרחת העסק בדברי תורה בלימוד הלכותיה.

ותלמיד חכם שבדור שהוא ראש הדור, הוא הממשיך במעשיו ובלמודו ובמחשבתו שפע לכל הדור, דעל כן נקרא (ערכין יז) 'פרנס הדור' – שהוא המפרנסם בכל צרכיהם, דכל הצרכים בכלל פרנסה, כי כל ישראל קומה אחת, והפרנס הוא במקום המלך... וכפי ההלכות המתחדשות מפי התלמיד חכם שבדור באיזה מעניני התורה שהוא עסוק, כן הוא פירות השפע הנמשך לכל הדור על ידו... (שם כה).

וע' במש"כ בלקוטי מאמרים (עמ' 99): 'זהנה בספור יציאת מצרים מתעורר אותו אור ממש, כטעם כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב. וכן בכל מקום הדבור כמעשה...'. וע"ע שם בעמ' 209.

'... לומר לך, אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים.'

'אדם שטרח בתורה כל מה שהיה יכול לטרוח, אע"פ שלא עלה בידו אלא דבר מועט, נותנין לו כאותו שטרח כמוותו ועלה בידו הרבה, דלפום צערא אגרא... ובירושלמי מוכח דאחד שלמד כל התורה למאה שנה והיה יגע יום ולילה ואחד שלמד בעשרים שנה, הקב"ה נותן לו שכר בשוה... יגע ר' בון בתורה לעשרים ושמונה שנה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד למאה שנה. ונראה בעיני דהוא הדין בנותני צדקה ובכל מעשים טובים, רק שאדם יעסוק ללמוד ולעשות ככל אשר יוכל לעשות – אין למעלה הימנו לפני קונו' (אור זרוע הל' קריאת שמע ו).

– '... בשם הרב ז"ל מפרשיסחא, על מה שאמרו 'אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו' כו' – והקשה הט"ז (סימן א) אי גם המרבה מכווין לשם שמים, טפי עדיף. ותירץ הוא ז"ל למשל שני סוחרים שנסעו לדרך אחד, והאחד בא מיד, והשני היו לו סיבות ומניעות עד שלזמן רב בא גם כן, ושאלוהו מה זה שלא באת עד עתה, והשיב, מאחר שבאתי גם כן מה שהיה היה. עכ"ד ולא פרש יותר.

ונראה פשוט שפירש 'ובלבד שיכוין לבו' – שסוף ותכלית מעשיו יהיה, שיהיה מכוון להשי"ת כראוי, בין שבא לו זה ע"י עבודה מעט או ע"י יגיעות הרבה. רק שיועילו מעשיו לכוון לבו לשמים. והדברים נכונים מאד; שהרי גם כאן נאמר זה על הקרבן מנחה שמאחר שנתקרב קרבנו להשי"ת וזה תכלית המכוון וסוף דבר, אם כן אין נפקא-מינה בין שהיה מרבה וממעט, כי סוף הכל אחד – שיתקרב להשי"ת. וזה עצמו פירוש 'כוון לבו' – כענין הקרבן להיות נמשך אחר השורש, והוא חיותו ית' שניתן בכל דבר' (שפת אמת ויקרא תרל"א).

– 'בט"ז הקשה ממנה נפשך, אי גם המרבה כוונתו לשמים, אם כן המרבה עדיף. ע"ש שמיישב בטוב טעם ודעת. אעפ"כ נראה דקושיא מעיקרא ליתא כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעט אף אם שניהם מתכוונים לטוב, כי בעבודת הבורא אין נ"מ בריבוי רק בהתעוררות רצון אמת בלב, ואדרבה מי שאינו יכול לעשות הרבה ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר. ובאמת נראה הפירוש 'מרבה' ו'ממעט' בענין ימי הטובה וימי הרעה, כי התרבות

המעשים-טובים בעת פתיחות לב האדם, והתמעטות המעשים בימי הרעה, שניהם בקנה אחד עולים. והוא כענין שאמרו בשם הרב מלובלין הקדוש ז"ל לפרש הגמרא: משנכנס אדר מרבין בשמחה ואב ממעטין בשמחה. ופירש, להרבות צד הקדושה ולמעט צד הטומאה. וכן נפרש כאן. וגם דברים אלו נכללין בדברי הט"ז באו"ח סימן א'. (שם תרל"ו).

– '... ובודאי אין הכוונה על הפרש שיווי של הקרבן, דכך לי דינר כך לי מאה מנה כלפי שמיא, ומאי קמשמע לן בזה –

אכן באמת כוונתם גם על הממעט שאין לו דעת להעלות קרבן חשוב, כי בודאי גדלה מעלת העולה על המנחה, שהוא העלאת החי וזה העלאת הצומח, אעפ"כ מי שמכיר את מקומו בוחר במעט אשר יהיה באמת, מלקפוץ למעלה ממדריגתו, כמו שאמרו במדרש בפסוק טוב מלא כף נחת וכו'. וכן כתב הט"ז באו"ח שהמעט לשם שמים היינו שאינו רוצה להרבות על ידי שמבין שיעשה יותר בטוב – זה המעט. וזה הרצון-אמת חשוב לפניו יותר כאילו הקריב נפשו, שהוא 'מדבר', למעלה ממדריגת החי' כנ"ל' (שם תרמ"ב).

[וזה לשון הט"ז (באה"ע כה): '... ודכוותיה מצינו שכתב הרמב"ם על פסוק 'בכל דרכיך דעהו', דהיינו מי שאוכל ושותה ומעדן נפשו כדי שיהיה ברי וחזק לעבודת השי"ת, יש לו שכר כמו שמתענה. ודברים אלו אסמכת' אקרא שוא לכם משכימי קום וגו' – דהיינו שיש תלמיד חכמים מנודין שינה מעיניהם ועוסקים בתורה הרבה, ויש ת"ח שישנים הרבה כדי שיהיה להם כח החזק וזריזות לב לעסוק בתורה, ובאמת יכול ללמוד בשעה אחת מה שזה מצטער ועוסק בשני שעות, ובודאי שניהם יש להם שכר בשוה. על כן אמר שוא לכם דהיינו, בחנם לכם שאתם מצטערים ומשכימים בבוקר ומאחרי שבת בלילה, וממעטים שנתכם – זה בחנם, כי כן יתן ה' לידידו שינה, דהיינו מי שישן הרבה כדי שיחזק מחו בתורה, נותן לו הקב"ה חלקו בתורה כמו אותו שממעט בשינה ומצטער עצמו, כי הכל הולך אחר המחשבה...'.
ע"ע: תולדות יעקב יוסף חקת דף קנו].

'יש למצוא טעם מדוע בנסכי כבש נאמר תחילה סתם – דין נסכים רביעית ההין, ומסיים הכתוב שהוא לכבש, משא"כ באיל ובן בקר נאמר תחילה לאיל כך וכך ולבן בקר כך וכך – אולי הוא להורות שבקרבנות ליכא ענין 'לפום גמלא שיחנא' (בכתובות סו. – לפי כח הגמל, משאו. כלומר, לפי יכולתו של האדם וריבוי ממונו – קרבנותיו). מאחר דאין זה שום צורך להקדש אלא לזכות עצמו סגי אף בכבש, ולכן הו' דין דסתם עולה ושלמים – כבש (מנחות קז). ואחד המרבה ואחד הממעט שבסוף מנחות – אינו בממעט מצד עניותו, שזה לא נחשב 'ממעט' כי אצלו הוא רב, אדרבה הקרא אמר על קרבן מנחה שנפשו הוא מקריב... אלא אף בעשיר, אם אך מה שממעט היה בכונת לבו למקום, לא משום שכבש אצלו הוא דבר קטן לכן מקריבו, אלא עושה בהכוונה שהיה לו גם על שור מובחר של מנה, ומה שאינו מקריב פר הוא משום שיש לו כל התועלת גם מכבש אינו רואה צורך להקריב פר, כיון שנשבר לבו גם בכבש – אין שום צורך בפר, כיון דהקדש אין צריך לזה, משא"כ בצדקה, שלעשיר אינו יוצא כשיתן מעט, משום שצורך העני הוא בהרבה, ולפום גמלא שיחנא.

ונראה לפי זה מה שבמקום ראב"ע היה סתם עולה תור ובן יונה (ע' לעיל קז), שהוא גם כן מהאי

טעמא אף בעשיר, אך במקומות אחרים לא נקרא סתם עולה אלא בהמה' (דרש משה' שלח, עה"פ ויין לנסך).

נראה לבאר שודאי יש לו לאדם להדר בקרבן, להביא הנאה והמשובת, וכדלעיל סד – 'אומרים לו הבא שמינה', ומסתמא בכלל זה כשמביא שור גדול שהוא הידור גדול מהבאת כבש. והלא שנינו (קח): פרשתי ואיני יודע מה פרשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה – הגדול שבהן הקדש, שמניחים כודאי שאדם מקדיש את הגדול שבבהמותיו – אך זהו רק מצד האדם, שיש לו להדר במצוות ומראה בזה שמחשיב את המצוה ושאינה בויה בעיניו. ואולם אין זה הידור מצד המצוה כשלעצמה (בניגוד לצדקה), וכמו שבארו הראשונים דברי הגמרא בשבועות טו 'מי איכא חשיבותא כלפי שמיא' (ע' ביוסף דעת שם). וזו נראית כוונת הגאון ז"ל. ובוזה מיושבת קושית ה"ט המובאת בשפ"א לעיל, כי בעצם אין חילוק אמתי בין קטן לגדול.

'תניא, אמר רבי שמעון בן עזאי: בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהן לא א-ל ולא א-להים אלא ה' – שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק...'

'הענין, כי הקרבנות אף כי המה חלק גדול מהתורה, ותורה קראתם לחמי לאשי פעמים רבות, בכ"ז נודע לנו הדבר מצד המושכל כי הבורא-כל אינו ניזון מאומה, ואין נוסף בו שום שלמות חלילה מפעולות הנבראים, והוא בעצמותו בלא שינוי, כמו שהיה טרם המציא הנמצאות. וכן הפליגו הנביאים אם צדקת מה תתן לו...; הירצה ה' באלפי אילים... וכולם הסכימו שענין הקרבנות הוא מופלא על דרך סוד ענין חוקי מפעיל פעולה נשגבה בנפש האדם ומוסיף בו שלמות ודביקות בהתבוננו על פעולתו, כי כל זה היה ראוי להיות על נפשו. וכיוצא בזה ענינים, תמצאם בספר האמונות והדעות לרבנו סעדיה גאון. ולפי מה שהעמיקו הזוהר והמקובלים כי זה מחבר ומקשר כל העולמות להיותם פונים למטרה המכוונת, אבל הבורא יתברך כמו שאינו צריך לשלימות כל המציאות, כן אינו צריך לשלימות פעולתם. והדברים עמוקים.

והנה ידוע מהקדמונים מעשי הצאב"א, כי היו עובדים להמזלות וכחות מופשטים באופן שהיו מוסיפים להם כח ושפע, ועבור זה בשביל הנאותם אותם בקרבותיהם ובדם בנייהם המה יתנו להם כח וברכה בכל מעשי ידיהם, וכמו דברי הארורות להנביא (ירמיה מד, טו).

ועל זה כוון האלדי בן עזאי ז"ל, בוא וראה וכי זה באמת הרגש נפלא מאד] מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהן לא א-ל ולא אלודים אלא ה', שלא ליתן פתחון פה למינים לרדות. וביאור דבריו כי שם אלדים הוא כח הכחות העלולים ונמצאים מאתו יתברך, ושם 'אל' הוא מורה על חוץ פעולותיו וחסדו לכל בשר, ואם היה כתוב כן בפרשת קרבנות, היה פתחון פה למינים כי הוא צריך ליזון חלילה מהקרבנות, לכך נאמר בכל מקום ד', כי הוא מורה על היותו נמצא מחוייב במציאותו והוא מהוה וממציא כל, וא"כ לא יתכן בשכל לאמר כי הוא מקבל הזנה ותוספות מהנמצאים התלויים ברצונו ונבראים יש מאין הגמור רק בחפצו.

והנה ידוע כי הדומם אינו ניזון ואינו ניתוסף, כי הוא התערבות חלקים ויסודות דוממים פשוטים, ואשר נמצא כי יגדל האבן הוא באשר יתדבקו חלקי העפר אשר סביבו ויתקשו עד כי יהיו לאבן, אבל לא מינה קא רבו (ב"מ סד עיי"ש היטב), לא כן הצומח והחי ניזונים וגדלים ומוסיפים שלמות בחיותם תמיד כנודע, ולהורות כוונה זו צוה יתברך לעשות מזבח אבנים ולא יהיה בו שום עץ, להתבונן כמו שהמזבח מקום הקרבנות הוא דבר שאינו ניזון ואין צריך למים ומזון, כן כל ענין הקרבנות הוא לא לסבת הזנה והתוספות בשלמותו כלל – לזה נאמר לא תטע לך אשרה כל עץ ודייק במלת א ש ר ה כמו שאמרו בתורת-כהנים (קדושים ז) עשרה שמות המגונים שנתגתה בהם

ע"ז כו', אשרה על שם שהיו מתאשרים מאחרים, והוא כמו שכתבנו אצל מזבח ה' אלקיך אשר תעשה לך – כי כל ענין המזבח הוא אין צורך לו חלילה, ואינו שום הזנה אצלו, רק הוא צרכך ותועלתיתך ועשייתך הוא לך לסבתך ולשלמותך.

והנה ידוע כי המשפט לאלהים, והוא באמת ענין אלדי, ולא יתכן להיות אמת רק אם הדין אינו מקבל שום תועליות לנפשו, לא ממון ושום כבוד בעולם, וכן כשאינו מפחד מהבעלי דינים והוא שופט בלי שום מכון חוצי רק להוציא האמת והמשפט הגמור. ועל דרך כוונה שניה אפשר כי כוונה לזה במאמרם: כל דין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית – היינו, כמו שלא כוון הבורא יתברך בהמציאות שום תועלת ותוספות לעצמותו יתברך, והוא לאחר שנברא העולם כקודם שנברא העולם, כן הדין אמת לאמתו, היינו בלא שום פניה, שיתכן להיות לפעמים יוצא דין אמת מפי הדיין גם כן, לזה דייקו לאמיתו – שיתכוון להוציא הדין באמת, שזהו דבר המקיים את העולם בלא שום תועלת כלל.

והנה באמת הקרבנות והמשפט בהצטרפותם המה דבר אחד, להדביק ולקרב לבב בני ישראל לאביהם שבשמים, וזהו עבודה בבחינת וּבְכַל מַאֲדָךְ – זהו ממונו של אדם, רק המשפט הוא על ענין מה שבין אדם לחברו, והקרבנות הוא לזכך נפשו המגואלה ממעשים רעים ומהרהורים רעים בחטאות ועולות, ולכן לא ניתן כפרה על מה שבין אדם לחבירו רק במשפט, וזה כוונה במכילתא, למה נסמכה פרשת המשפטים לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח – כי בכללות שניהם נתקיימה האומה בשלמותה. ובוא וראה במה שחשב שמעון הצדיק בשלשה דברים שהעולם עומד: תורה, עבודה, גמילות חסדים. ורשב"ג חשיב שלשה: דין, אמת, ושלוש. והנה אם תעשה מוגבלות (= מקבילות) תראה כי אמת זהו תורה, וגמילות-חסדים זה שלום, ודין כנגד עבודה – כמו שבארתי.

והנה כמו שאין להבורא יתברך שום תועלת בהקרבנות, כן יאות להיות בהמשפט להשופט שגם הוא ישפוט לא למטרה חוצי, רק להאמת התכליתי יהיה כל עיונו, ולזה כתב לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד... לא תטע לך אשרה כל עין אצל מזבח ד' – היינו כוונה אחת. ומה נפלא מאמרם ז"ל: כל המעמיד דין שאינו הגון, והוא שופט לתועליות כבוד או ענין אחר, כאילו מעמיד אשרה אצל מזבח – ע' סנהדרין ז דהוה קרי עליהו הוי אמר לעין הקיצה – כי זה מכון אחד, שחושבים שהקרבנות המה תועליותו, וכן המשפט יעשו לתועליות השופט'. (משך חכמה שופטים)

– 'הגני שב היום מסיום של מסכת מנחות, שדרשתי דברי נגידים בהלכה והגדה בעה"י על הברייתא דבן עזאי, האוצרת חוסן רב, ברוך שבחר בהם ובמשנתם; – היסוד הוא שהקודש הוא המכוון, והחול – הנמצא בדרך סיבוב והתעסקות. שם המפורש הוא גילוי הכוונה העצמית, בעומק המחשבה הא-להית, והכינויים – התרשמות הפעולות לסוגיהם, עולם (החול) איננו עומד בפני עצמו בישראל כי אם הוא מאוחד עם עולם המכוון וזהו יסוד הקודש. קדשי ישראל, ריח ניחוח, כונת הלב לשמים. שני נושאים מתחברים ביחד, בחיבור חי, הוא מסמל את האכילה המאגדת את החיים החמריים והרוחניים. אמנם התעלות ההכרה לעולם אחד מכון, שכולו כוונה, ואידיאל, הוא למעלה מאכילה, ו'לא תאמר לאכילה הוא צריך'. אמונת ד' של אברהם, והאמין בד', המביט על השמים מלמעלה למטה, עומדת הרבה למעלה

משאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, המבליטה את הזוהר של שם א-לוהים שרק בו יש חלק לעמי עולם, בעלי החול, אחודי המעשה הבלתי-מכוונה רק מסובבה ומתפשטת. אבל חלק ד' עמו 'כולו זרע אמת', קודש מכוון אידיאלי מראשית עד אחרית, בכל עלויינו ובכל שפלותנו, הננו תמיד רוכבי במות ארץ.

ומתעסק - הוא יסוד החולין, ופסול בקדשים. הרצון איננו חלוק עד שיהיה בו יחס של תמורה, רצון מול רצון, כי אם התעלות הרצון עצמו, שיהיה מבורר בערכו שהוא רצון גבוה. זהו יסוד ריח הנחוח שהושוה שור הגס למנחה, ותערב לד' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם. והכרה זו, שרק רצון אידיאלי, נשגב מכל עולמי עד, שולט בכל, והוא ממלא גם את לב האדם והאומה, ומנצח את הוייתה ומנהלה עלמות, זאת היא ברכת אברהם, קנין ד' בעולמו, שהננו נושאים את דגלה עדי עד. אשרי העם שככה לו' (מתוך אגרות הראיה ח"ג תשעג).

- '... וזה טעם בהר ה' יראה שנתגלה בעקידת יצחק ראייה זו, שההקרבת נפשו להש"י לקרבן, זה בא מצד הראיה כמו שאמרו בזוהר (ח"ג ה. קי.) דלא שייך קרבן רק לשם הוי"ה לא לשאר שמות המורים על מדות, דהיינו ההכרה מצד פעולותיו ומדותיו, אבל הוי"ה הוא שם העצם והכרת העצם, זה נקרא ראייה. ומצד הכרת בורא בא מסירות נפש דאברהם כשכופין להכחיש בבורא, ונשאר כן בטבע לכל ישראל למסירות-נפש כידוע. ומצד הכרת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' בא המסירות-נפש דרך הקרבה להש"י, כגון מי שיעשה מצות במסירות נפש וכיוצא. וגם זה נקבע בטבע תולדות בני ישראל מצד יצחק אבינו ע"ה, שיוכלו להתעורר לעשויות מצוה רבה. על דרך משל, אם ירצו עתה לבנות בית המקדש וכיוצא, יפור כל אחד יותר מכדי כחו בממונו וגופו ובמסירות נפש ממש, כמו שפריצי בני ישראל בעת החורבן מסרו נפשם על הצלת בית המקדש וכיו"ב...' (מתוך 'רסיסי לילה' מז).

'לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני, לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם' -

'בתפילה הוא העיקר החשק והרצון להתפלל ולהתחנן, וכמו שאמרו (אבות ב) אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, שהוא עצמו מאמרם שילחי מנחות בקרבנות ושהתפילה דוגמתן לא אמרתי לכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני, לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם, שנאמר לרצונכם תזבחהו, דרצונו לומר כי אין הקרבן מצוה, וכמו שכתוב ולא צויתים... על דברי עולה זבחה, וכן בכמה מקומות. ועיין במורה הנבוכים בטעם הקרבנות. ונודע מה שכתב מהר"ם אלשקר (סי' קיז) דכן הוא במדרש, וכתב משל וכו' עיין שם - דענין הקרבנות הוא שמקבל התקרובת נהנה ממנו, וכל העבודה-זרה אותו כח נהנה ומתגבר על ידי אותו קרבן כמו אדם על ידי מאכל, ומתוך שידעו בעבודה-זרה כן, היה חשקם וכוספם שיוכלו להנות כביכול להש"י, ועל זה נאמר (איוב יד) למעשה ידיך תכסוף כמו שאמרו ז"ל (תנחומא תצוה ב), והש"י הרשם בכך שיוכלו לעשות כן שיהיו כמהנים אותו, רק מי שצריך לכך באמת הוא נהנה בכך, אבל הש"י אין צריך לכך ולא תאמר אעשה רצונו וכו' כבכל המצוות רק לרצונכם, כפי הרצון והחשק שלכם כך הוא הקרבן. רק דמזה הוא ההנאה להש"י, מהרצון והחשק שלהם להנותו. וכן התפלה במקום הקרבנות, שאין רצון הש"י מבני אדם שיתפללו לפניו וישנוהו, רק הרצון שלהם להתפלל, זהו רצונו יתברך. והבן זה' (צדקת הצדיק מב).